

Lucie Matoušková Lankašová

KOKOZA

Jsem jedna ze dvou zakladatelek Kokoza, o. p. s. Vystudovala jsem obor sociální politika a sociální práce. Nejzajímavější pro mne vždy byla práce s lidmi s duševním onemocněním. Duší jsem stále sociální pracovnice, ačkoli jsem se později přesunula k projektovému řízení. Už během studia mne jako koncept oslovilo společensky prospěšné podnikání a hledání možností oboustranně výhodné spolupráce mezi neziskovým sektorem a světem businessu. Později se k nim přidalo i sledování dopadu, leadership ve společensky prospěšných podnicích a řízení založené na svobodě a zodpovědnosti. Jsem milovnice koček, dobrého a užitečného designu a každodenních maličkostí a upřímnosti. Mám ráda kvalitní potraviny a miluju bramborový salát. Nejlepší umí moje maminka.

První myšlenka na podnik, který se bude věnovat kompostování a pěstování ve městě přišla v roce 2010 a hned ze začátku dostala pozornost a ocenění díky naší účasti v soutěži Social Business Idea 2010. Pak necelé dva roky zrála, abychom v roce 2012 založili obecně prospěšnou společnost Kokoza. Ještě chvíli se naše společensky prospěšné podnikání rozjíždělo a přibližně po pěti letech bylo jasné, že přežijeme. A od té doby organicky a pomalu, ale stabilně rosteme. Mezi lidmi, firmami a dalšími organizacemi propagujeme kompostování a pěstování ve městě. Inspirujeme a motivujeme je k pěstování pro svoji spotřebu a pro radost. Pro zviditelnění těchto témat vytváříme prostor pro spolupráci s aktivními lidmi, firmami a veřejnou správou. Spolupracujeme s lidmi s duševním onemocněním. Vytváříme pro ně pracovní příležitosti a podporujeme je k účasti na aktivitách, které pořádáme.

Kompostování
a pěstování
ve městě

“Duší jsem stále sociální pracovnice, ačkoli jsem se později přesunula k projektovému řízení.”

“Hledaly jsme inspiraci na internetu a já tenkrát našla článek o komunitní zahradě ve Velké Británii, kde pracují lidé s mentálním postižením a to nás nadchlo.”

Co Vás přimělo, věnovat se tomu, co dnes děláte?

Byla to především osobní motivace pracovat tam, kde mě to bude bavit a zároveň mi taková práce přinese dobrou obživu a svobodu. Moje máma vzpomíná, že jsem už během střední školy měla jasno, že nechci pracovat v běžném zaměstnání od 8 do 17, v té době pro mne nebyly důležité ani peníze, ale to se s časem změnilo. Původní profesí jsem sociální pracovníce a tak jsem hledala oblast, ve které bych mohla nabídnout udržitelná pracovní místa pro lidi s duševním onemocněním. Nelíbilo se mi, že ve většině tehdejších chráněných dílen vznikaly pod jejich rukama předměty bez hodnoty, hrnečky, které si koupíte z lítosti a položíte je úplně dozadu do poličky. Zároveň mám velmi blízký vztah k životnímu prostředí a tak jsme spolu s mojí přítelkyní ze střední školy a spoluzakladatelkou Kristinou hledaly záměr, který bude pečovat také o životní prostředí. Hledaly jsme inspiraci na internetu a já tenkrát našla článek o komunitní zahradě ve Velké Británii, kde pracují lidé s mentálním postižením a to nás nadchlo. Do Velké Británie jsme se později jely podívat a když jsme viděly naživo projekty, které se velmi podobaly tomu, co bychom chtěly samy dělat i u nás v ČR, bylo jasno.

Jak vnímají Vaše poslání a životní styl Vaši blízcí a rodina?

To je hezká otázka a já upřímně musím odpovědět, že to vlastně netuším. Ačkoli vím, jak důležité je získávat neustále zpětnou vazbu na všechny a na vše a v rámci našich služeb zpětnou vazbu skutečně zjišťujeme svědomitě, kovářova kobyla chodí bosa. Jsem povahou introvert a tak přirozeně neumím a ještě jsem se nenaučila mluvit o tom, na čem pracuji nebo prezentovat na rodinných sešlostech výsledky. Co mohu s jistotou říci je, že mí rodiče neměli žádná specifická očekávání od mé kariéry. Vždy jsem měla možnost vlastní volby a přiměřenou podporu a tak snad nedělám ostudu.

Kde vidíte prostor pro svůj osobní růst, případně kam se chcete ve své práci posunout?

Z počátku jsem byla holka pro všechno, stejně jako spoluzakladatelka Kristina, dělaly jsme prostě to, co bylo potřeba a to včetně věcí, kterým jsme tak úplně nerozuměly, a tak jsme, zpětně viděno, trávily čas aktivitami, které nevedly k žádnému výsledku. Učily jsme se za pochodu. Nyní už mám podporu v týmu, který vedeme k tomu, aby každý využíval především své silné stránky a talenty.

Pro mě osobně byla profesně vždy zajímavá práce s lidmi, vystudovala jsem sociální politiku a sociální práci. Už během prvního ročníku jsem pracovala na částečný úvazek v sociálních službách. Na teoretické úrovni jsem se na vysoké škole zaměřila na sociální podnikání, které bylo v té době v Čechách v plenkách, časem se přidala manažerská témata a seberozvoj.

V současné době se pomalu vracím z rodičovské dovolené, a tak se těším, že se zase ponořím do přípravy projektů a znovu budu v blízkém kontaktu s našimi partnery. Vidím se hlavně v interním rozvoji, směřuji k péči o náš tým a zavádění tyrkysových procesů, zároveň jsem dlouhodobě strážkyně sledování dopadu. V tuto chvíli mohu říci, že je to parádní mix toho, co mi dává smysl a kde mohu využít svůj potenciál.

Kromě osvěty týkající se kompostování pomáháte také zakládat komunitní zahrady. Mohla byste nám popsat, jak taková komunitní zahrada vypadá a funguje?

Každá je jiná a zrcadlí místo a komunitu, v rámci které vzniká. Jsou zahrady malé i velké, uzavřené jen pro členy nebo naopak veřejné, ve kterých si můžete i jako nečlen dát občerstvení. Některé zahrady jsou zaměřené produkčně, jiné slouží zapojeným členům a členkách jako místo pro setkání a výpěstky jsou jen vedlejším produktem nebo záminkou a takto bych mohla pokračovat dále. Podařilo se nám zmapovat je ve spolupráci s nakladatelstvím Smartpress, kde nám vyšla kniha věnovaná komunitním zahradám Pěstuj město.

Setkala jste se po dobu svého působení v Kokoze s nějakými negativními reakcemi? Pokud ano, jak k takovým lidem přistupujete?

Jasně, to k naší práci patří. Zvláště ze začátku, kdy jsme obcházely potenciální partnery z veřejné i soukromé sféry s prvním záměrem komunitní zahrady, kde bude možné zpracovat organický materiál na lokální úrovni a kde najdou uplatnění lidé s duševním onemocněním, nám nikdo úplně přesně nerozuměl. Když jsme pak postavili ve spolupráci s obchodním centrem alespoň dočasnou mobilní městskou zahradu na exponovaném místě na pražském Pankráci, schytaly jsme to v komentářích pod článkem, který tenkrát vyšel v jednom z větších periodik, chvíli nám dělaly těžkou hlavu, ale pak jsme je jednoduše přestaly číst. Před pár dny se do nás pustil diskutující v uzavřené skupině Dejvická parta, což je sousedská skupina pro obyvatele Prahy 6, nelíbí se mu cena naší služby komunitního kompostování, kterou poskytneme obyvatelům městské části a bude financovaná z veřejného rozpočtu. V takovém případě nabízíme věčné argumenty, ale zároveň máme pochopení pro nepochopení. S časem jsme si ověřili, že nemá smysl nutit naše řešení tam, kde na něj není připravená půda. Mnohem raději pracujeme s lidmi, kteří mají pozitivní motivaci pro změnu a doufáme, že se sami časem stanou inspirací pro své okolí a spirála pozitivní změny se bude postupně rozšiřovat. Neděláme rychlé a dočasné změny, ale zaměřujeme se na postupnou a trvalou změnu, změnu v chování.

“Neděláme rychlé a dočasné změny, ale zaměřujeme se na postupnou a trvalou změnu, změnu v chování.”

Zaznamenala jste poslední dobou nějakou změnu v přístupu obyvatel k ekologii? Zajímají se lidé více o životní prostředí?

Zrovna dokončujeme práci na výroční zprávě za rok 2020 a tak ráda ocituji analýzu naší Teru, která pečuje o komunikaci na internetu. Samotná výroční zpráva bude zveřejněna v průběhu června na našem webu. Během jarní vlny pandemie Covid-19 narostl celosvětově zájem o pěstování. Z trendů na aktuálně nejvyužívanějším vyhledávací Google můžeme pozorovat, že u klíčových slov jako „sazenice rajčat“ byl zaznamenán nárůst o takřka 100 % oproti roku 2019. Celosvětový průlom zaznamenalo i klíčové slovo „květináč“. Z 57 celosvětově sledovaných geografických oblastí se Česko umístilo na 7. místě ve vyhledávání s hodnotou 76, nejvíce znatelný byl pak nárůst vyhledávání tohoto klíčového slova ve Středočeském kraji, což poukazuje na zájem o pěstování ve městech. Trendem ve vyhledávání bylo i „čerstvé ovoce“ s nárůstem o 80 %, „okurková semínka“ o 278 % nebo „rajčatová semínka“ o 197 %.

Na přelomu června a července 2020 oslovili čeští vědci tuzemské domácnosti s prosbou o účast na mezinárodním průzkumu zaměřujícím se na vztah k jídlu během pandemie. Jan Vávra z Jihočeské univerzity uvedl, že: „Již před pandemií si pěstovalo nějaké potraviny 44 % obyvatel, dalších 14 % o pěstování přemýšlelo. Z jiného úhlu pohledu lze uvést, že 15 % respondentů zvažuje výraznější pěstování potravin, tedy buď začít, nebo pěstovat více, právě kvůli zkušenostem se situací během koronaviru.“ Pozitivním výsledkem je také zjištěný pokles množství vyhozených potravin, a to u 29 % respondentů. 87 % respondentů při domácí přípravě jídel používá čerstvé nezpracované potraviny, což poukazuje na vznik bioodpadu, který je potřeba správně vytrít a zkompostovat. V Kokoze chceme i nadále pomáhat lidem najít vhodné kompostovací řešení pro domácnosti i firemní prostředí.

Jaký je Váš názor na klimatické změny a současnou situaci u nás a ve světě? Co považujete za nejpalčivější problém v souvislosti se změnou klimatu?

Jak jsem zmínila už výše, nejsem odbornice na změny klimatu, scénáře pro rok 2050 jsou pro mne děsivé a zároveň tak abstraktní, a proto klimatickou změnu a její dopad na naši planetu vnímám především skrze své děti. A ano, mám obavy, jestli budou mít dostatek pitné vody, zdravé půdy a zdravý vzduch. Velmi se mě dotýkají velké světové katastrofy jako jsou požáry nebo záplavy. Moje cesta je dobré vzdělání pro děti a osobní zodpovědnost.

“Moje cesta je dobré vzdělání pro děti a osobní zodpovědnost.”

“Nejsem velký fanoušek nakupování, ale co se týká potravin, nemohu se udržet. V souladu s tím, na čem pracujeme v Kokoze, je pro mě důležité uzavírat cyklus jídla. ”

Co vy sama děláte pro životní prostředí?

V Kokoze pracuji na tom, abychom měli reálnou zpětnou vazbu na to, zda naše produkty, služby nebo aktivity přináší skutečný dopad a tedy motivují jednotlivce i organizace ke konkrétní změně chování a činům, které pomáhají snižovat objem organického materiálu v odpadu a tím nepřímo také emise skleníkových plynů do atmosféry.

Ale vy se asi ptáte na to, jaký žiju život. Už dlouho vím, že “Nejsem tak bohatá, abych mohla kupovat levné věci” a to se odráží v tom, jak v současné době žiju já i moje rodina. Nejsem velký fanoušek nakupování, ale co se týká potravin, nemohu se udržet. V souladu s tím, na čem pracujeme v Kokoze, je pro mě důležité uzavírat cyklus jídla. Vybírám lokální produkty a dávám přednost těm, které jsou v bio kvalitě. Pokud mám vybírat mezi lokální ne-bio produkcí a bio z druhé strany světa, volím naši produkci. Založila jsem místní skupinu komunitou podporovaného zemědělství a šestým rokem odebírám zeleninu od farmářů, kteří hospodaří blízko mého bydliště. Vyhýbám se masným produktům.

Naše domácnost třídí a kompostuje veškerý organický odpad, nedovedu si už ani představit, že by to bylo jinak, stalo se to součástí našeho rodinného rytmu, máme vermikompostér, klasický zahradní kompostér. Na zahradě máme kompostovací toaletu a v kompostování tohoto typu odpadu vidím velký potenciál.

Oblékám sebe i děti do přírodních materiálů a dávám přednost oblečení, které vzniklo v České republice a to včetně vstupního materiálu. Nemám problém nakupovat z druhé ruky. V poslední době jsem si oblíbila len. Pokud kupuji jakékoli nové vybavení, vždy věnuji poměrně dlouhý čas mapování trhu a dávám přednost těm produktům, které prošly co nejmenším průmyslovým zpracováním. Snažím se vědomě vyhýbat plastům a to i těm na první pohled skrytým. Jsem si vědoma, že za jejich výrobou bývají složité chemické procesy. Dívám se i na potenciální negativní externality produktů a přála bych si, aby každý produkt měl svou LCA analýzu, usnadnilo by mi to výběr.

A co je na tom všem nejlepší, nemám pocit, že by mne to jakkoli omezovalo.

Co byste vzkázala všem, kteří váhají, zda si pořídit jako nového mazlíčka žížaly?

Doteď si pamatuji, jaký to byl zážitek, když jsem poprvé založila vermikompostér. Bylo to na chodbě činžáku na pražské Letné a každou chvíli jsem chodila poslouchat, jak to uvnitř žije. Vydrželo mi to docela dlouho, pak se kompostér stal pevnou součástí vybavení domácnosti. Není se čeho bát. A pokud jsou žížaly pro začátek nepřekonatelná bariéra, máme tu bokashi.

EUROPE DIRECT
Hradec Králové

K M H K
Knihovna města Hradce Králové